

polskie
towarzystwo **orientalistyczne**

V Ogólnopolska Konferencja Orientalistyczna

Tradycja i nowoczesność w Azji i Afryce: współistnienie czy konflikt?

8-9 kwietnia 2019 r.

Sala im. prof. J. Brudzińskiego,
Pałac Kazimierzowski Uniwersytetu Warszawskiego
Krakowskie Przedmieście 26/28, Warszawa

Program Konferencji

8 kwietnia

godz. 10.00 – *Otwarcie Konferencji*

prof. dr hab. Marek Dziekan – prezes Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego

dr hab. Józef Pawłowski – prodziekan Wydziału Orientalistycznego Uniwersytetu
Warszawskiego

godz. 10.10-12.00 – sesja naukowa

prowadzenie: prof. Marek Dziekan

Nargiz Akhundova, *The diplomatic missions and gifts in the East: history and modernity*

Magdalena Kubarek, *Postacie kobiece we współczesnej powieści muzułmańskiej*

Bogusław R. Zagórski, *Raj utracony... – zmitologizowane wspomnienie Al-Andalusu, krainy wspaniałości, a jej rzeczywisty obraz dzisiejszy: toponomastyka arabskich atlasów geograficznych*

Maria Lipnicka, Maciej Klimiuk, *Współistnienie i konflikt jako wyznaczniki dynamiki językowej wyspy Gozo, Malta*

Marcin Grodzki, *Francuska szkoła badań nad genezą Koranu*

12.00-13.00 – przerwa

13.00-15.00 – Warsztaty „Projekty i granty – przygotowanie wniosków badawczych”

Prowadzenie: prof. Marek Dziekan, prof. Ewa Siemieniec-Gołaś,

mgr Beata Kryśkiewicz

15.00-15.20 - przerwa

15.20-17.20 - sesja naukowa

Prowadzenie: prof. Marek Mejor

Iwona Kordzińska-Nawrocka, *Tradycja a współczesna kultura japońska*

Katarzyna Starecka, *Wizja Japonii według założeń Kongresu Nipponu*

Adam Bednarczyk, *Poezja, poetyka i geopoetyka (w) Sumiyoshi mōde*

Marcin Lisiecki, *Konflikt polityczny a interkultura. Relacje pomiędzy USA a Japonią w pierwszej połowie XX w.*

Agnieszka Kozyra, *Buddyzm a kultura popularna w Japonii*

Katarzyna Sulek, *Kreacja postaci Murasaki Shikibu a legitymizacja i kanonizacja Genji monogatari na przestrzeni epok*

17.20-17.40 - przerwa

17.40-19:00 – sesja naukowa

Prowadzenie: dr Magdalena Kubarek

Arzu Sadykhova, Michał Czechowski, *Nieznany manuskrypt w języku judeo-arabskim ze zbiorów Abrahama Firkowicza w Narodowej Bibliotece w Petersburgu (RNL)*

Shahla Kazimova, *Obyczajowość i zwyczaje weselne Azerbejdżanu. Tradycja i transformacja*

Beata Jagiełło, *Nowe aspekty polityki europejskiej wobec Afryki po kryzysie migracyjnym*

Maciej Szatkowski, *Chiński determinizm geograficzny w serialu dokumentalnym "Elegia o Żółtej Rzece" (1988)*

9 kwietnia

10.00-12.00 – sesja naukowa

Prowadzenie: dr Jan Rogala

Katarzyna Wasiak, *Turecki soft power w Bośni i Hercegowinie w latach 2014-2018*

Kamila Stanek, *Dziesięć wieków istnienia - najstarsze 'współczesne' przysłowia tureckie*

Marzena Godzińska, *Próba diagnozy sytuacji alewitów w Turcji – współistnienie czy konflikt*

Karolina Olszowska, *Zderzenie tradycji i nowoczesności w wybranych utworach Halide Edip Adıvar*

Natalia Greniewska, *Tary i dakinie – kobiecy aspekt w tradycyjnej i współczesnej kulturze Mongolii*

12.00-13.00 – przerwa

13.00-14.40 – sesja naukowa

Prowadzenie: dr hab. Agata Bareja-Starzyńska

Anna Banasiak, *Osmańskie odrodzenie? Internetowe słowniki języka osmańskiego*

Anna Sulimowicz-Keruth, *Niewygodne dziedzictwo. Aleksandra Mardkowicza projekt reformy liturgii karaimskiej z 1929 r.*

Sylwia Surdykowska-Konieczny, *Iran - 40 lat po rewolucji 1979 r. Między tradycją a nowoczesnością*

Oskar Podlasiński, *Karşuuar, xšaθra, daxiiu- organizacja świata irańskiego wczoraj i dziś*

Jan Rogala, *Pismo mongolskie vs cyrylica – konflikt czy współistnienie*

14.40-15.00 – przerwa

15.00-16.30 – sesja naukowa

Prowadzenie: prof. Marek Dziekan

Marta Woźniak-Bobińska, *Diaspora asyryjsko-aramajska w Szwecji i jej powiązania transnarodowe*

Filip A. Jakubowski, *Arabica w zbiorach Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Nowe spojrzenie na dzieje książki orientalnej oraz zainteresowanie światem arabskim w Wielkopolsce*

Łukasz Piątek, *Planety jako bogowie. Pytania badawcze wokół krytycznej edycji Al-Waridat wa-at-Takdisat Szihab ad-Dina as-Suhrawardiego*

Viacheslav Chernev, *Badania nad gramatyką baszkirską: próba porównania dwóch tradycji*

16.30 – zamknięcie konferencji

Streszczenia referatów

Nargiz Akhundova

Uniwersytet Warszawski

The diplomatic missions and gifts in the East: history and modernity

Since ancient times, diplomacy played an important role in establishing relations between nations and states. Till the late Middle Ages in most countries of the East practice of maintaining diplomatic missions at the courts of other states was not yet established. Therefore, the exchange of envoys and diplomatic correspondence were the main form of establishing and maintaining interstate contacts. Diplomatic missions were organized in case of both friendly and rather tense relations. Moreover, it should be noted that although the envoys were declared to be an inviolable person, nevertheless, these missions, for some of them, could have very unpredictable and even deplorable consequences. However, even the most dangerous missions were always accompanied by expensive gifts. Depending on the region, a variety of valuables were presented as a gift: they could be rare breeds of horses, elephants, wild animals, precious stones, silverware, precious metals, dishes, etc. For example, during the reign of Shah Abbas I, the Chinese emperor presented to Safavid ruler more than 1,200 pieces of Chinese porcelain. An important aspect of this issue is, firstly, that due to the presentation of certain gifts, it was possible to judge certain needs in a particular region. On the other hand, among the various gifts of diplomatic missions described in the sources, such items as books of leading figures of oriental poetry, painted with gold and decorated with jewelry induced by miniature, embroidered with gold threads, painted tablecloths and fabrics, artfully engraved weapons and many other things attract the attention. These items indicate a high level of weaving, calligraphic, jewelry, art, as well as ancient and rich traditions and culture of certain peoples.

Anna Banasiak

Uniwersytet Warszawski

Osmańskie odrodzenie? Internetowe słowniki języka osmańskiego

W 1928 roku przeprowadzono w Turcji reformę alfabetu, w 1932 rozpoczęły się z kolei prace mające na celu stworzenie nowoczesnego języka tureckiego, pozbawione arabskich i perskich elementów gramatycznych oraz leksykalnych. Zmiany te miały ułatwić edukację milionów Turków, dotychczas niepotrafiących czytać i pisać, a jednocześnie kulturowo zbliżyć Republikę Turecką do świata zachodniego. W toku tworzenia nowoczesnej tożsamości tureckiej zatracony został kontakt z osmańską spuścizną: historycznymi dokumentami, twórczością literacką czy choćby zdobięcymi zabytki inskrypcjami, których większość współczesnych Turków nie jest w stanie przeczytać. XXI wiek stał się jednak świadkiem zmiany, zarówno na polu politycznym, jak i kulturowym. W sferze publicznej zaczęły pojawiać się coraz śmielsze odwołania do religii i imperialnej przeszłości, wzrosło zainteresowanie historią oraz dawnym językiem. Ciekawie jawi się rola, jaką spełniać mogą nowoczesne technologie w procesie powrotu do osmańskiego dziedzictwa. Wystąpienie będzie zawierać analizę kilku wybranych słowników języka osmańskiego dostępnych w internecie: zbadane zostaną ich źródła pozainternetowe, zasób leksykalny, metody przedstawiania i wyszukiwania treści, a także możliwość ingerowania przez użytkowników w zawartość portalu.

Adam Bednarczyk

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Poezja, poetyka i geopoetyka (w) *Sumiyoshi mōde*

Sumiyoshi mōde (Pielgrzymka do Sumiyoshi) to krótki utwór z gatunku *kikō* (zapiski z podróży) powstały w 1364 roku. Jego autor, siogun Ashikaga Yoshiakira (1330–1367), kanwą swojego dzieła uczynił relację z podróży do świątyni Sumiyoshi. W przybytku tym miał bowiem prosić o przychylność bóstwa, które wspierało ludzi oddanych sztuce komponowania poezji (*uta no michi*). Nie sam akt zawierzenia boskiej opiece jest tu jednak istotny, a poezja wpleciona we fragmenty prozy, a także styl całego utworu. Celem referatu jest pokazanie, w jaki sposób znane i utrwalone w opisach poetyckich i zbiorowej pamięci miejsca wpłynęły (lub mogły wpłynąć) na ich geograficzne wyobrażenie u autora i jego tekst, a także to, czy i jak doświadczenie odwiedzanych przez Yoshiakirę miejsc (re)interpretowało i/lub tworzyło ich nowy literacki wizerunek.

Viacheslav Chernev

Uniwersytet Warszawski

Badania nad gramatyką baszkirską: próba porównania dwóch tradycji

Język baszkirski jest obiektem badań od XVIII wieku. Badacze rosyjscy pochodzenia niemieckiego (P.S. Pallas, Friedrich W. Radloff itd.) badali ten język od strony praktycznej, nie wglębiając się w jego strukturę. Zmiana „na korzyść” badań teoretycznych nastąpiła dopiero w latach 20. XX wieku (kiedy to powstała norma literacka języka baszkirskiego). Główny ośrodek badań baszkirologicznych znajdował się wówczas w Związku Radzieckim, jednak język ten interesował również badaczy zachodnich. Możemy więc stwierdzić, iż od dłuższego czasu istnieją dwie główne tradycje badań nad językiem baszkirskim: *radziecka* oraz *zachodnia*. Niniejszy referat dotyczy porównania tych dwóch tradycji oraz perspektyw badań nad językiem baszkirskim.

Marzena Godzińska

Uniwersytet Warszawski

Próba diagnozy sytuacji alewitów w Turcji – współistnienie czy konflikt

Alewici tureccy, heterogeniczna grupa społeczno-religijna kształtowała się od około XII wieku. Jej światopogląd zawiera elementy kultu wszystkich ludów przez jakich tereny przewędrowali Turcy z Azji Środkowej do Anatolii. Obok islamu ze szczególnym uwzględnieniem jego szyickich i sufickich tradycji, są to przedmuzułmańskie wierzenia ludów tureckich, zoroastryzm, buddyzm, chrześcijaństwo i wiele innych. Jako koczownicy, a także zwolennicy szyizmu alewici stanowili element dość niestabilny i bardzo nieufnie traktowany przez władców tureckich zarówno dynastii seldżuckiej jak i osmańskiej. Skutkowało to licznymi prześladowaniami całych grup rodowych i plemiennych, wspartymi skutecznie budowanym przez władze negatywnym stereotypem grupy. W XX wieku, w okresie Republiki Tureckiej alewici w znacznym stopniu stali się beneficjentami zasad demokracji i równości obywateli wobec prawa. Jednak istniejąca, także w kręgach rządowych, niechęć wobec grupy, negatywny stosunek do niej sunnickiego otoczenia jak również przemiany ekonomiczne (industrializacja, migracja wieś-miasto) i nowe ideologie polityczne (ruchy lewicowe) spowodowały nie tyle likwidację konfliktu ile raczej zmianę jego charakteru. Celem proponowanego wystąpienia będzie próba zdefiniowania i zdiagnozowania współczesnego stanu współistnienia i skonfliktowania alewitów w państwie tureckim.

Natalia Greniewska
Uniwersytet Warszawski

Tary i dakinie – kobiecy aspekt w tradycyjnej i współczesnej kulturze Mongolii

Buddyzm tybetański wyróżnia wiele typów oddziaływania pierwiastka żeńskiego, które wraz z poszerzaniem się wpływów tej religii w Mongolii, stawały się istotne również dla mongolskich wyznawców. W Mongolii istotnymi formami bodhisattwów były i są Zielona oraz Biała Tara. Na przestrzeni lat zawierzano im się, zwracano się do nich z prośbą o pomoc, dobrobyt i ufano, że pomogą zająć w upragnioną ciążę czy przezwyciężyć choroby. Jeden z najwyśmienitszych mongolskich mistrzów buddyjskich, a zarazem artystów-rzeźbiarzy Dzanabadzar, który tworzył w XVII i XVIII w., poświęcił wiele swoich prac właśnie postaciom Tary, co świadczy o ich szczególnym miejscu w społeczeństwie mongolskim. Dakinie z kolei to upersonifikowana energia żeńska, która z wiekami zmieniała swój zakres oddziaływania (Indie, Tybet, Mongolia). Do dzisiaj ich rola jest ważnym punktem odniesienia dla współczesnych kobiet, co spróbuję przedstawić na wybranych przykładach z literatury i sztuki. W szczególności chcę się skupić na twórczości literackiej mongolskiej pisarki – Baatarsürengijn Szüüderceceg i jej noweli zatytułowanej „Sekret Ech Daginey” z książki pt. „Perłowa kłama”. Ech Dagina była partnerką przywódcy Mongolii z początku XX w., Bogd-chana, uznawaną za emanację Białej Tary. Autorka wspomnianej noweli w ciekawy sposób opisuje w niej teoretyczny ostatni dzień z życia Ech Daginey. W jej działalności wierni rozpoznawali wiele cech przypisywanych właśnie dakiniom. W referacie odniosę się również do współczesnych form personifikacji dakiń oraz do aktualnego odbioru tych postaci.

Marcin Grodzki
Uniwersytet Warszawski

Francuska szkoła badań nad genezą Koranu

Współczesna, francuskojęzyczna szkoła badań nad najstarszymi dziejami islamu pozostaje w cieniu dominującej w tej dyscyplinie islamistyki amerykańskiej, brytyjskiej i niemieckiej. Prekursorami krytycznych studiów nad historycznymi i doktrynalnymi źródłami islamu i jego okresem formacyjnym byli w połowie ubiegłego wieku m.in. Henri Lammens i Hanna Zacharias, których tezy odbiły się szerokim echem w całym świecie zachodnioeuropejskiej nauki. W różnym zakresie do prowadzonych przez nich badań nawiązywali przez lata (bądź je kontynuowali) współcześni francuskojęzyczni islamoznawcy, historycy, językoznawcy i przedstawiciele innych dyscyplin nauki, poszukujący wciąż skąpej i niewystarczającej wiedzy o wydarzeniach i wielkich przemianach na Bliskim Wschodzie w VII i VIII wieku, i konfrontujący tę wiedzę z tradycyjnym przekazem źródeł arabsko-muzułmańskich. Niewątpliwie do najbardziej znanych z nich należą historyk islamu i religioznawca Claude Gillot, historyk świata arabsko-muzułmańskiego Alfred-Louis de Prémare, dominikanin, teolog i historyk religii Édouard-Marie Gallez, historyk islamu Jacqueline Chabbi, mnich i teolog tradycjonalista Bruno Bonnet-Eymard, oraz – uważany przez wielu za najbardziej znanego współcześnie francuskiego religioznawcę zajmującego się genezą islamu – Guillaume Dye. W moim wystąpieniu prezentuję zarys badań i tez / teorii, które wyszły spod pióra francuskich badaczy najstarszych dziejów islamu.

Beata Jagiello
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Nowe aspekty polityki europejskiej wobec Afryki po kryzysie migracyjnym

Fala migracyjna do Europy z lat 2014-2016 zmusiła państwa europejskie, przede wszystkim zaś Unię Europejską do zastosowania nowych instrumentów i metod zarówno dla powstrzymania fali przybyszów, jak i do podjęcia kroków mających na celu doprowadzenie do zmian w państwach

afrykańskich w sferze gospodarczo-społecznej. Dla ich realizacji powstał cały szereg programów. Założenia przyjęte przez UE mają wymiar zarówno lokalny, jak i regionalny oraz globalny. Istotą tych planów i koncepcji jest wprowadzenie innowacyjnych form do struktur społecznych i gospodarczego funkcjonowania społeczeństw pozaeuropejskich. Teza postawiona w referacie może wydawać się kontrowersyjna, mianowicie: programy te są nową formą kulturowego kolonializmu, tradycyjnym elementem w nowej odsłonie. Przy analizie tych programów należy postawić pytania: 1) W jakim zakresie są one nowatorskie, w jakim stopniu mogą wpłynąć na rozwój krajów pozaeuropejskich, przede wszystkim zaś na stworzenie atrakcyjnych perspektyw dla młodzieży. 2) Czy wizja bogatej i rozwiniętej „afrykańskiej Europy” może przyjąć realną (być może nową i nowatorską) formę w krajach Afryki Północnej i Subsaharyjskiej? Odpowiedzi na te pytania mogłyby potwierdzić bądź też podważyć przedstawioną wyżej tezę.

Filip A. Jakubowski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

**Arabica w zbiorach Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
Nowe spojrzenie na dzieje książki orientalnej oraz zainteresowanie światem arabskim
w Wielkopolsce**

Uniwersytet Poznański obchodzi w 2019 roku stulecie swojej działalności. Od samego początku swojego istnienia gromadził cenne księgozbiory z terenu całej Wielkopolski, przejmując początkowo zasoby niemieckiej Kaiser Wilhelm Bibliothek zu Posen. Z czasem księgozbiór powiększył się o rozmaite inne akwizycje, w tym stare druki z gimnazjów wielkopolskich i przejęte po II wojnie światowej zbiory, o proveniencji zarówno polskiej, jak i niemieckiej. Pomimo tego, że studia arabistyczne w Poznaniu pojawiły się niecałe 30 lat temu, biblioteka posiada duży zasób arabików, w tym cennych starych druków oraz inkunabułów. Stawiając cenzurę na roku powstania uniwersytetu (1919 r.), wielomiesięczna kwerenda przeprowadzona w Bibliotece Uniwersyteckiej, a także w bibliotekach wydziałowych, wykazała istnienie ponad 1000 pozycji, które można sklasyfikować jako arabica wydane przed 1919 rokiem. Są wśród nich stare druki (ponad 250) i druki 19-wieczne, a ich zawartość można podzielić na opracowania naukowe, opisy podróży, dzieła encyklopedyczne oraz tłumaczenia literatury arabskiej. Niniejsze wystąpienie ma na celu opisanie zasobów arabistycznych bibliotek UAM w Poznaniu, w tym przedstawienie ich pochodzenia oraz ukazanie najciekawszych egzemplarzy. Z przeprowadzonych badań wyłania się kolejny rozdział do dziejów książki orientalnej oraz zainteresowań arabistycznych na ziemiach polskich.

Shahla Kazimova

Uniwersytet Warszawski

Obyczajowość i zwyczaje weselne Azerbejdżanu. Tradycja i transformacja

Po islamizacji azerbejdżańskiej ludności wiele dziedzin życia zostało podporządkowanych dogmatom islamu. Z jednej strony nastąpiła adaptacja obyczajowości do zasad obowiązujących w islamie, dotyczących uroczystości takich, jak pogrzeb, życie małżeńskie, narodziny dziecka, tańce, itd. Z drugiej strony pojawiły się zupełnie nowe formy obrzędowości, takie jak obrzezanie chłopców, święta Ramadanu i Kurban, rytuały modlitwy i pielgrzymka, itd. O ile instytucja małżeństwa, ślub (kabin) też jest regulowana kanonami sakralnymi, o tyle zaręczyny, narzeczeństwo oraz zwyczaje weselne zakonserowały wiele pozostałości z czasów przedislamskich. Niektóre elementy tradycji weselnej nawiązują wręcz do wierzeń pogańskich (lustro, świece panny młodej, oprowadzenie panny młodej wokół światła przez ojca, czerwony pas na sukni ślubnej, itd.). Przejawem tego zjawiska jest fakt, że pogrzeb u wielu narodów wyznających islam wygląda podobnie. Natomiast zwyczaje weselne różnią nawet poszczególne ludy tureckie między sobą. Przedmiotem artykułu są zwyczaje przedmałżeńskie oraz weselne. Autorka zamierza odpowiedzieć na pytanie na czym polegał obrzęd *beşik kərtmə/göbək kəsti* czyli *zaręczyny kolebkowe, pępkowe*, jak wygląda instytucja narzeczeństwa.

Celem pracy jest opis tradycji weselnej oraz przedstawienie procesu transformacji wielu zwyczajów i przesądów z tego zakresu.

Iwona Kordzińska-Nawrocka
Uniwersytet Warszawski

Tradycja a współczesna kultura japońska

Kultura japońska, która słynie z przywiązania do tradycji, wyrafinowania i dopracowania w najdrobniejszych szczegółach, fascynuje świat od dawna. Obecnie mamy do czynienia, jak to określił Sugiura Tsutomu, z trzecią falą japonizmu (pierwsza miała miejsce pod koniec XIX w., a druga w połowie XX w.), która odnosi się przede wszystkim do japońskiej kultury popularnej, czyli tzw. *J-bunka* (*Japanese bunka*). Do najważniejszych jej wytworów należą komiksy manga, filmy animowane (*anime*), gry wideo, filmy i seriale telewizyjne, moda oraz przedmioty codziennego użytku. Jednym z głównym czynników wpływających na zawartość tematyczną oraz formę produktów kultury popularnej Japonii jest jej tradycja. Kultura popularna czerpie z tradycji treści, które uznaje za szczególnie ważne i doniosłe dla tożsamości narodowej lub po prostu atrakcyjne z punktu widzenia zysków marketingowych. Tematem wystąpienia będzie zatem przedstawienie sposobów funkcjonowania tradycji we współczesnej kulturze japońskiej.

Agnieszka Kozyra
Uniwersytet Warszawski

Buddyzm a kultura popularna w Japonii

W Japonii coraz częściej takie utwory kultury popularnej jak *manga* i *anime* stają się nowym nośnikiem tradycyjnych treści religijnych. Można do tego nurtu zaliczyć wyróżnione przez Yamanakę Hiroshiego mangi wspólnot religijnych, które mają na celu przedstawienie ich historii, hagiografii założycieli lub wybitnych przedstawicieli. Celem takich mang jest propagowanie określonej, religijnej wizji rzeczywistości i człowieka. Aspekt rozrywki nie jest całkowicie pomijany, ale na pewno drugorzędny. Efektem może być pogłębienie wiedzy czytelników czy widzów na dany temat, jednak badacze zwracają uwagę na to, że wpływ takich mang na religijność odbiorców zazwyczaj nie jest duży. Wydanie i finansowanie tego rodzaju mangi jest projektem konkretnej religijnej wspólnoty, która zamierza w ten sposób propagować swoje nauki, dostosowując się do nowych trendów. Na przykład w 2009 roku władze buddyjskiej szkoły *tendai* podjęły decyzję, że w 1200 rocznicę przyjęcia święceń przez Saichō (767-822), założyciela tej szkoły, nie tylko zostanie wykonanych 1000 kopii *Sutry Lotosu* (jap. *Hokkekyō*), ale także wydana powstanie manga o życiu Saichō, aby przekaz mógł dotrzeć także do młodzieży. Tego typu mangi edukacyjne można kupić w większości świątyń danej wspólnoty religijnej.

Magdalena Kubarek
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Postacie kobiece we współczesnej powieści muzułmańskiej

Referat podejmuje tematykę postaci kobiecych w twórczość prozatorskiej egipskiego pisarza Nadżiba al-Kajlaniego (1935-1995), uznawanego za „ojca współczesnej powieści muzułmańskiej”, ze szczególnym uwzględnieniem jego cyklu powieści historycznych, których akcja umieszczona w różnych epokach i krajach, stanowi kolejne odsłony bohaterskiej walki muzułmanów z siłami wrogimi islamowi. Ważnym elementem tej walki jest aktywna postawa kobiet. Jako zwolennik Braci Muzułmanów Al-Kajlani odwołuje się w

swoich powieściach do koncepcji Sajjida Kutba, który uznał prawo kobiet do aktywnej walki w imię islamu. Kreując postaci kobiece pisarz podejmuje próbę stworzenia współczesnego wzorca muzułmańskiej bohaterki, odwołując się postaci heroin utrwalonych przez tradycję i inspirowanych poglądami XIX-wiecznych aktywistów walczących o prawa kobiet. Tym samym zrywa on z zakorzenionym w społeczeństwie arabskim wizerunkiem kobiety pasywnej i ofiary, nadając jej podmiotowość wewnątrz muzułmańskiego systemu wartości i tworząc specyficzny etos bojowniczek islamu.

Maria Lipnicka, Maciej Klimiuk

Uniwersytet w Heidelbergu

Współistnienie i konflikt jako wyznaczniki dynamiki językowej wyspy Gozo, Malta

Gozo jest drugą po Malcie wyspą, wchodzącą w skład Republiki Malty, która – mimo że politycznie zaliczana jest do krajów europejskich – ze względu na geograficzną, kulturową i językową bliskość do świata arabskiego, stanowi wyjątkowo ciekawy, odizolowany obszar badań, dotyczących fuzji kultur otaczających ją kontynentów. Dodatkowo państwo maltańskie charakteryzuje też wewnętrzny konflikt kulturowy, dotyczący antagonizmu między kulturą i językiem obu zamieszkałych wysp archipelagu – Malty i Gozo. Mieszkańcy Gozo używają w codziennym życiu kilkunastu różnych dialektów gozytańskich, które pełnią ważną rolę kulturotwórczą dla Gozytańczyków. Uważane są przez nich za „konserwatywne”, „archaiczne”, odróżniające ich od Maltańczyków. Wyraźny jest konflikt językowy między Gozytańczykami i Maltańczykami, w centrum którego znajduje się standardowy język maltański. Tradycja i nowoczesność nie jest jednak łatwa do uchwycenia, bo kiedy dla Gozytańczyka lokalne dialekty są wyznacznikiem tradycji, dla Maltańczyka tradycyjny jest standardowy język maltański. Stosowanie dialektu np. na Uniwersytecie Maltańskim można już uznać za nowoczesne posunięcie. Zakładamy zatem, że konflikt i współistnienie nawzajem się warunkują i nie są sobie przeciwstawne. W naszym wystąpieniu skupimy się na złożonej sytuacji językowej Gozo w kontekście konfliktu i współistnienia standardowego języka i dialektów, na starciu lokalnej tradycji gozytańskiej z tradycją państwowości maltańskiej, tradycji świata arabskiego z tradycją europejskiej tożsamości.

Marcin Lisiecki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Konflikt polityczny a interkultura. Relacje pomiędzy USA a Japonią w pierwszej połowie XX w.

Głównym celem wystąpienia będzie analiza relacji politycznych pomiędzy USA a Japonią z lat 1932-1952. Wybór tego okresu wynika z dwóch powodów. Po pierwsze, stanowi on spójną całość. To znaczy trudno zrozumieć amerykańskie strategie dyplomatyczne i polityczne z czasu okupacji Japonii bez uwzględnienia poglądów i działań podejmowanych we wcześniejszych latach. A po drugie, amerykańskie wizje kształtowania polityki w powojennej Japonii zawierają wiele interesujących i ważnych wątków dla zrozumienia tego, jak powinno (a najczęściej nie powinno) się prowadzić kontaktów międzykulturowych.

Karolina Olszowska,

Uniwersytet Jagielloński

Zderzenie tradycji i nowoczesności w wybranych utworach Halide Edip Adıvar

Halide Edip Adıvar jest jedną z najważniejszych tureckich pisarek. Żyła na przełomie XIX i XX wieku, gdy upadało Imperium Osmańskie i powstawała Republika Turcji. Jako feministka, działaczka

społeczna, dziennikarska i pisarka wpływała na kształtowanie społeczeństwa tureckiego. W swoich utworach wiernie odwzorowała rzeczywistość. Niejednokrotnie poruszała zagadnienia związane z jednej strony z tradycją, ale z drugiej z nowoczesnością w zależności od intencji opisywała jedne w relacji współistnienia a inne konfliktu. Podczas swojego wystąpienia postaram się omówić w jaki sposób Halide Edip porusza w swoich dziełach tematy związane z tradycją i nowoczesnością. Pozwoli to ustalić, w jakich sytuacjach pisarka uważała, że tradycja i nowoczesność mają ze sobą współistnieć, a w jakich wchodzić w konflikt.

Łukasz Piątek

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Planety jako bogowie. Pytania badawcze wokół krytycznej edycji *Al-Waridat wa-at-takdisat* Szihab ad-Dina as-Suhrawardiego

Al-Waridat wa-at-takdisat (Objawienia i litanie uświęcające) Szihab ad-Dina Jahji as-Suhrawardiego (1154 – 1191) to unikalny, choć zarazem niezwykle enigmatyczny tekst z pogranicza mistycyzmu, filozofii i magii. Enigmatyczny ze względu na swój eklektyzm formalny oraz zawoalowany i pełen idiosynkratycznych terminów język; unikalny – gdyż jest to jedyny utwór as-Suhrawardiego, który tak wiele miejsca poświęca aspektom praktycznym filozofii iluminacjonistycznej (*hikmat al-iszrak*) – w szczególności zaś kwestiom etyki i liturgii. Jest wyjątkowy również ze względu na swój quasi-status księgi objawionej, a także kontrowersyjny z uwagi na swój niejednoznaczny stosunek do tak ważnego w islamie monoteizmu. Celem referatu jest prezentacja utworu i zarysowanie podstawowych problemów badawczych związanych z jego aspektami formalnymi i treściowymi. Referat jest wynikiem przygotowania przez autora krytycznej edycji tekstu, który jak dotąd publikowany był jedynie w nieznaczących fragmentach.

Oskar Podlasiński

Uniwersytet Jagielloński

***Karšuuar, xšaθra, daξiiu* – organizacja świata irańskiego wczoraj i dziś**

Wizja świata wyłaniająca się z Awesty wynika w znaczącej mierze z dualistycznego konfliktu sił dobra i zła, jasności i ciemności, będącego przyczyną powstania rzeczywistości materialnej. Ahura Mazda tworzy poszczególne elementy, organizując je w specyficzny sposób, co ma swoje odzwierciedlenie w porządku naturalnym i społecznym. O wewnętrznej strukturze społeczeństwa starożytnego Iranu można wnioskować m.in. na podstawie zachowanych tekstów awestyjskich, staroperskich inskrypcji klinowych, tekstów średnioperskich oraz świadectw pisanych ludów zamieszkujących w bliskości irańskiej ekumeny. Szczególnie interesujące jest wewnętrzne przenikanie się struktur mityczno-religijnych i administracyjnych oraz ich rozwój pojęciowy. W Aweście *karšuuar* jest tożsamy z jednym z siedmiu mitycznych kontynentów, współtworzących świat. Wraz z biegiem czasu pojęcie to ulega konkretyzacji, tak iż w późniejszych tekstach średnioperskich ma znaczenie krainy zarządzanej przez lokalnego władcę, zaś w nowoperskim oznacza 'kraj'. *Xšaθra* to pierwotnie teren nad którym sprawowana jest władza, termin znany szerzej w językach europejskich w zniekształconej formie greckiej jako *satrapia*. Średnioperski termin *šahr* to 'królestwo', zaś *šahrestān* używany był w odniesieniu do prowincji. Współczesny perski kontynuuje oba: *šahr* w znaczeniu 'miasto', a *šahrestān* jako 'powiat, prowincja'. Awestyjskie *daξiiu* związane z organizacją plemienną Irańczyków w nowoperskim oznacza tyle co 'wieś'. Celem wystąpienia będzie prześledzenie zmian znaczeniowych wyżej wymienionych wyrazów na podstawie dostępnych tekstów awestyjskich, staro-, średnio- i nowoperskich, aby odpowiedzieć na pytanie: jak zmieniał się sposób postrzegania świata przez Irańczyków oraz jakie ślady tego procesu dostrzegalne są w języku.

Jan Rogala
Uniwersytet Warszawski

Pismo mongolskie vs cyrylica – konflikt czy współistnienie

W pierwszej połowie XX wieku siedemsetletnia spuścizna piśmiennictwa oraz element tożsamości mongolskiej – pismo mongolskie zostało zniszczone jedną motywowaną politycznie decyzją wraz z zastąpieniem go alfabetem opartym na radzieckiej cyrylicy. Odrzucając polityczne aspekty tego wydarzenia warto wskazać na negatywne i pozytywne efekty takiej zmiany, która przyczyniła się do rozwoju wielu dziedzin życia społecznego współczesnej Mongolii. Warto przyrzeć się powodom, dla których w momencie odzyskania suwerenności i demokratycznej transformacji lat 90-tych XX wieku nie zdecydowano się ostatecznie na powrót do tradycyjnego mongolskiego pisma jako oficjalnego i państwowego. Obecnie oba systemy pisma wspólnie funkcjonują w przestrzeni społeczno-kulturowej Mongolii i łączą je swoiste relacje, co wydaje się być interesującym zjawiskiem z punktu widzenia badań językoznawczych i kulturoznawczych. Szczególnie ze względu na swoje pochodzenie, cechy dystynktywne, historię rozwoju oraz wartość kulturową. Współcześnie synergia, stworzona przez pismo mongolskie i cyrylicę, stanowi ważny czynnik i wyznacznik rozwoju języka i kultury Mongołów.

Arzu Sadykhova, Michał Czechowski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Kontakty Żydów i Arabów w świetle nieznanego rękopisu w języku judeo-arabskim ze zbiorów Abrahama Firkowicza w Bibliotece Narodowej w Petersburgu

Współcześnie kontakty Żydów i Arabów są tak napięte, że porozumienie, a tym bardziej współpraca wydają się niemożliwe. Czy jednak tak było zawsze? Analiza dokumentów zachowanych w archiwach i bibliotekach może przynieść interesujące dane. Jednym z takich dokumentów jest nieznanany manuskrypt w języku judeo-arabskim przechowywany w Bibliotece Narodowej w Petersburgu. Rękopis o numerze 1004 (519) według katalogu kolekcji Abrahama Firkowicza nigdy wcześniej nie został zbadany. Informacji o nim nie ma w opracowaniach, poza krótkim opisem w katalogu Davida Sklare'a, wydanym w 1997 roku pod tytułem *Judaeo-Arabic Manuscripts in the Firkovitch Collections*. Manuskrypt składa się z czterech stron tekstu na dwóch arkuszach – jednym pojedynczym i jednym podwójnym. Tekst rękopisu sporządzony został za pomocą pisma kwadratowego archaicznego typu. Rękopis prawdopodobnie pochodzi z okresu między XI a XII wiekiem z terenów Egiptu. Treść manuskryptu dotyczy obchodów święta Pesach według prawa karaïmskiego. Obserwacja języka rękopisu pozwoliła wykazać szereg ciekawych cech języka judeo-arabskiego. Po dokonaniu analizy filologicznej tekst rękopisu może posłużyć dalszym badaniom natury historycznej i społecznej.

Kamila Stanek
Uniwersytet Warszawski

Dziesięć wieków istnienia – najstarsze ‘współczesne’ przysłowia tureckie

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie, które z przysłów umieszczanych we współczesnych słownikach j. tureckiego pochodzą z jednego z najstarszych zabytków piśmiennictwa tureckiego, a mianowicie ‘Divani Lügati’t Türk’ (Słownik języka tureckiego/ Kompendium wiedzy o języku Tureckim) Mahmuta z Kaszgaru (XI w. - 1072-1074). Analizie poddane zostaną słowniki, które ukazały się w Turcji XX i XXI wieku do użytku ogólnego oraz słowniki przeznaczone jako pomoc dydaktyczna w szkole. Oprócz słowników przysłów opracowaniu podlegają także hasła w słownikach języka ogólnego, uzupełniane bądź nie, o dane przysłowia. Przysłowia znajdujące się w Divanu podane zostaną zgodnie z opracowaniem tego utworu przez E. Tryjarskiego zachowana zostanie

pisownia fonetyczna wraz z tłumaczeniem na język polski. Zestaw przysłów występujących w Divanie i nadal aktualnych (o ile aktualność potwierdza zamieszczanie ich we współczesnych wykazach przysłów) w społeczeństwie tureckojęzycznym świadczy jakie elementy kultury stanowią tradycję na tyle istotną, by nawet w świecie współczesnym nie zostać zapomnianą, a wręcz przeciwnie nauczaną w szkołach i wpajaną dzieciom wraz z samym językiem. Wartościowanie ludzkich zachowań na przestrzeni wieków ulega zmianie gdyż wpływają na nie warunki społeczno-polityczne i rozwój cywilizacyjny, jednakże jak pokazuje opracowany materiał, istnieją takie sfery życia, które mimo upływu czasu nie ulegają zapomnieniu, lecz stanowią żywą tradycję, której hołdują współcześni użytkownicy języka tureckiego.

Katarzyna Starecka

Uniwersytet Warszawski

Wizja Japonii według założeń Kongresu Nipponu

Celem referatu jest przedstawienie kontrowersji związanych z działalnością Kongresu Nipponu (Nippon Kaigi) – prawicowego think tanku, utworzonego w 1997 r. Obecnie organizacja ta skupia ok. 38 tys. członków, w tym wielu wpływowych polityków, przemysłowców i finansistów, a także przedstawiciele organizacji religijnych i mediów. Należy do niej 15 (na 18) ministrów w gabinecie premiera Shinzō Abe. Jednym z kluczowych haseł Kongresu jest konieczność przywrócenia w społeczeństwie poczucia dumy narodowej. Jego członkowie dążą do uchwalenia nowej konstytucji, która zastąpiłaby „produkt zagraniczny” z okresu okupacji i odzwierciedlała zarówno japoński charakter narodowy (*kunigara*), jak i potrzeby nowych czasów. Podkreślają przy tym rolę rodziny cesarskiej w budowaniu poczucia jedności. Podejmują ponadto wiele działań w dziedzinie reformy oświaty, poczynając od nowelizacji ustawy z 1947 r. i wprowadzenia zapisu o „pielęgnowaniu tradycji i kultury” oraz „umiłowaniu stron rodzinnych”, co jak zaznaczają, ma szczególne znaczenie w warunkach postępującej globalizacji. Jednym z ostatnich efektów tego rodzaju inicjatyw jest przywrócenie w szkołach lekcji etyki. Poza tym krytykują apologetyczną dyplomację i nie zgadzają się z opinią, że wojna na Pacyfiku była aktem japońskiej agresji, wywołując swymi oświadczeniami burzliwe reakcje zarówno w kraju, jak i zagranicą.

Anna Sulimowicz-Keruth

Uniwersytet Warszawski

Niewygodne dziedzictwo. Aleksandra Mardkowicza projekt reformy liturgii karaimskiej z 1929 r.

W styczniu 1929 r. łucki działacz społeczny, Aleksander Mardkowicz przesłał nowo wybranemu zwierzchnikowi duchowemu Karaimów, Hadży Seraji Szapszałowi, memoriał zatytułowany „Kilka uwag w sprawach karaimskich”. Zawarł w nim sugestie dokonania istotnych reform dotyczących życia religijnego, liturgii i obyczajowości. Potrzebę zmian motywował koniecznością podjęcia działań zapobiegających niebezpieczeństwu odchodzenia młodszego pokolenia od wiary przodków i przystosowania się do wymogów współczesności. W propozycjach Mardkowicza widać jednak wyraźnie również chęć usunięcia tych elementów, które wskazują na judaistyczne korzenie religii, i odcięcia się od skojarzeń z żydostwem. Nie uzyskawszy odpowiedzi Szapszała, trzy lata później zdecydował się przestawić swoje postulaty, w niektórych punktach złączonych, w innych jeszcze bardziej radykalne, w artykule zamieszczonym w wydawanym przez siebie czasopiśmie „Karaj Awazy”. Propozycja Mardkowicza, choć posunięta wyjątkowo daleko, wpisuje się w ogólny nurt przemian samoidentyfikacji Karaimów z wyznaniowej w etniczną. W wystąpieniu przedstawione zostanie jej tło i motywacja, zarówno osobista, związana z sytuacją rodzinną Mardkowicza, jak i ogólna, wynikająca z ówczesnej sytuacji politycznej i narodowościowej.

Katarzyna Sulek
Uniwersytet Warszawski

Kreacja postaci Murasaki Shikibu a legitymizacja i kanonizacja *Genji monogatari* na przestrzeni epok

Na przestrzeni wieków zostały stworzone różne wizerunki autorki *Genji monogatari* jako pisarki, grzesznicy, bóstwa i kobiety, a wyobrażenia te stanowią odzwierciedlenie oczekiwań czytelników, panujących w danej epoce społecznych norm zachowań i dominujących poglądów na temat pisarstwa i czytelnictwa, krytyki powieściowej oraz płci i społecznej roli kobiet. Kolejne wcielenia autorki, oraz towarzyszące ich ocenie szerokie spektrum reakcji emocjonalnych – od skrajnego potępienia po bezkrytyczne uwielbienie, są świadectwem czasów i więcej mówią nam o społeczeństwie, które je stworzyło niż o samej pisarce. Dlatego właśnie Murasaki Shikibu mogła być zarówno kobietą upadłą, skazaną na wieczne potępienie w czasach średniowiecznego ferworu religijnego, jak i ikoną współczesnych ruchów feministycznych. Towarzyszyła temu także zmiana recepcji samej *Opowieści o księciu Genjimu* – od almanachu niemoralnych zachowań po źródło dumy narodowej i uznaniu za dzieło, które odegrało kluczową rolę w procesie tworzenia współczesnego kanonu literatury japońskiej. Szczególna uwaga zostanie poświęcona analizie przedstawienia wizyty Murasaki Shikibu w świątyni Ishiyama w *Ishiyama dera engiemaki* (Ilustrowane zwoje o powstaniu świątyni Ishiyama, 1324–1326) (epizod 4-1) i jego roli w konstrukcji afirmatywnego wizerunku pisarki. Narrację poświęconą Murasaki Shikibu cechuje całkowita transformacja wcześniejszych przekazów, która koresponduje ze zmianą oceny moralnej samej opowieści na gruncie nauk buddyjskich z kłamstwa (*itsuwari*), sprowadzającego czytelniczki na złą drogę, na *hōben* – „użyteczny środek” prowadzący ku zbawieniu, stąd też uznanie autorki *Genji monogatari* za inkarnację słynącego z miłosierdzia bodhisattwy Kannon, która poprzez swoją działalność literacką miała wprowadzać kobiety na ścieżkę Buddy. Podczas gdy we wcześniejszych źródłach – średniowiecznych zbiorach buddyjskich opowieści anegdotycznych (*setsuwa*) często pojawia się motyw pośmiertnego zrzucenia Murasaki Shikibu do piekieł za napisanie pełnej kłamstw i ułudy opowieści, a sztuka teatru *nō*, pt. *Genjikuyō* (Nabożeństwo za duszę Genjiego, XIV w.) stanowi adaptację teatralną rzeczywistych nabożeństw żałobnych odprawianych w intencji zbawienia tytułowego bohatera opowieści, a zarazem samej autorki. W partiach tekstowych zwoju pojawia się wielokrotnie później wykorzystywany motyw wizyty Murasaki Shikibu w Ishiyamaderze oraz widoku wód jeziora Biwa jako źródła natchnienia do napisania *Genji monogatari*. Ponadto, afirmatywna kreacja postaci Murasaki Shikibu w *Ishiyama dera engiemaki* jako inkarnacji bodhisattwy Kannon przyczyniła się do instytucjonalizacji kultu autorki *Opowieści o księciu Genjimu* w Ishiyama derze, czego dowodem jest zachowany w świątyni obraz portretujący słynną literatkę w sposób pierwotnie zarezerwowany dla bóstw. Omówione zostaną także obecne strategie promocyjne świątyni, stanowiące współczesną kontynuację średniowiecznych zwojów ilustrowanych, jako przykład rekonstrukcji tradycji, radzenia sobie z wyzwaniem współczesności oraz efektywnego kreowania wizerunku marki – Ishiyama dery jako świątyni Murasaki Shikibu i kolebki literatury japońskiej.

Sylwia Surdykowska-Konieczny
Uniwersytet Warszawski

Iran 40 lat po rewolucji 1979 r. Między tradycją a nowoczesnością

Dyskusja nad nowoczesnością w Iranie trwa od ponad stu lat. Jej początki zazwyczaj datuje się na okres rewolucji konstytucyjnej 1905-1911 roku, chociaż pierwsze kroki modernizacyjne Persowie podejmowali w XIX wieku. Podobnie jak w wielu krajach położonych we wschodniej części globu nowoczesność przychodziła z Zachodu i z nim się kojarzyła. W Iranie wiązała się też w dużym stopniu z dominacją gospodarczą obcych mocarstw Rosji, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych, zależnością od kapitału zachodniego, co w konsekwencji niejednokrotnie budziło wiele żalów i pretensji wobec obcokrajowców i przynoszonych przez nich nowoczesnych idei. Wraz z modernizacją w społeczeństwie irańskim zaczęły pojawiać się dwa skrajne podejścia do nowoczesności. Zachwyty

nad nowoczesnością, rozumianą jako przejmowanie wzorców zachodnich, przeplatał się z jego ostrą krytyką, za którą szły hasła powrotu do rodzimych wartości i poszanowania tradycji, zazwyczaj w wydaniu szyickim. Te dwie postawy wobec nowoczesności swą siłę ujawniły między innymi w czasach dynastii Pahlawich. Nowoczesność stała się jednym z fundamentalnych haseł polityki Mohammada Rezy Pahlawiego, ostatniego szaha Iranu, którego celem było przekształcenie Iranu w kraj równie nowoczesny co Japonia. I to właśnie między innymi w odpowiedzi na nowoczesność, zbyt szybkie tempo zmian na wzór zachodni oraz jednoczesny brak poszanowania dla rodzimej kultury nastąpił w irańskim społeczeństwie zwrot ku tradycji, zwłaszcza w jej muzułmańskim wymiarze. W konsekwencji stało się to jedną z podstawowych przyczyn obalenia monarchii i ustanowienia w 1979 roku Islamskiej Republiki Iranu. Miejsce nowoczesności zajęła idea rewolucji muzułmańskiej a zasadniczym hasłem stało się odnowienie wartości islamu. Dziś dokładnie 40 lat po rewolucji 79 roku rodzi się wiele pytań dotyczących współistnienia tradycji i nowoczesności. Co dziś Irańczycy myślą o nowoczesności, na ile wiąże się z przejmowaniem zachodnich wzorców, czy są one dla mieszkańców Iranu atrakcyjne a w jakim stopniu uważane są za zagrożenie dla rodzimych tradycji i wreszcie, jak może wyglądać nowoczesność w wydaniu irańskim.

Maciej Szatkowski

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Chiński determinizm geograficzny w serialu dokumentalnym „Elegia o Żółtej Rzece” (1988)

Cywilizacja chińska narodziła z dwóch rzek – Jangcy i Rzeki Żółtej. Od tysięcy lat rzeki te wyznaczały styl życia, kształtowały kierunki rozwoju cywilizacyjnego, nawadniały pola i rysowały granicę kierunków geograficznych. Rzeki posiadały ogromne znaczenie i władzę - wpływały na życie i śmierć, bo od ich łaskawości zależało czy dynastie będą kontynuowały swoje rządy. Rzeka Żółta nazywana jest rzeką-matką, kolebką chińskiej cywilizacji, która zrodziła cały chiński świat. Żółty kolor w nazwie nie jest przypadkowy – to kolor lessowych pól przez które płynie rzeka, to kolor chińskiej skóry, to także kolor cesarski, kolor chińskiego smoka, który miał narodzić się w wodach Huanghe. W sierpniu 1988 roku w chińskiej telewizji centralnej CCTV, będącej pod kontrolą rządu i cenzury, pojawił się sześciodcinkowy serial dokumentalny pt. „Elegia o rzece”. Serial zgromadził przed telewizorami sporą publiczność, co mogło być spowodowane rewolucyjnymi tezami postawionymi w filmie. Po raz pierwszy w drugiej połowie XX wieku w tak szeroko dostępnym medium postawiono tezy o tym, że kultura chińska jest wsobna, a jedynie korzystanie z rozwiązań zachodnich (w gospodarce i demokratyzacji kraju) może sprawić, że Chiny wkroczą w nową, wspaniałą erę. Twórcy serialu zdekonstruowali uświęcone symbole cywilizacji chińskiej. W „Elegii o rzece” Chiny przestały być arkadyjską krainą smoka, przedstawione zostały raczej jako dystopiczne miejsce, które by z niego wyjść, musi śmiało otworzyć się na świat zewnętrzny. Autorzy postulują o całkowitą zmianę paradygmatu, która manifestować miałaby się w otwarciu w stronę niebieskiego oceanu, w stronę świata cywilizacji zachodniej. Uzyskanie nowej tożsamości narodowej i odejście od wegetacji kulturowej, miałyby odbyć się poprzez budowę nowej utopii i reinterpretację symboli narodowych. Był projekt na wskroś futurologiczny, mające silne oparcie w realizowanej przez frakcję Zhao Ziyanga polityce. Wystąpienie skupia się na wątkach w serialu, które podkreślają rolę geografii i ukształtowania terenu w budowaniu chińskiej świadomości narodowej. Twórcy serialu często podkreślają rolę rzeki, morza, ziemi i nieba, a determinizm geograficzny stanowi narzędzie do wytłumaczenia rozwoju cywilizacyjnego Chin.

Katarzyna Wasiak

Uniwersytet Łódzki

Turecki soft power w Bośni i Hercegowinie w latach 2014-2018

Koncepcja soft power w stosunkach międzynarodowych zagościła w latach 90. za sprawą Josepha Nye’a, który zdefiniował to zagadnienie w kontekście polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych. Soft power, czyli umiejętność rozszerzenia wpływów politycznych nie drogą

„przymusu”, lecz dyplomacją, atrakcyjnością własnych instytucji, czy za pomocą wpływów kulturowych, stało się obecnie jednym z głównych narzędzi polityki zagranicznej wielu mocarstw, m.in. też Turcji. „Zmiękczenie” tureckiej polityki zagranicznej można obserwować już od ponad 10 lat. W 2008 roku Partia Sprawiedliwości i Rozwoju w swoim programie, jako jedno z priorytetowych zadań, zawarła rozwój współpracy regionalnej. Czego efekty można dostrzegać w Bośni i Hercegowinie, gdzie to od około 2010 roku obserwujemy wzrost inwestycji tureckich. Od momentu objęcia prezydentury przez Recepta Erdoğan w Turcji w 2014 roku można zauważyć apogeum w softpowerowskiej polityce tureckiej, która rozpoczęła się opierać głównie na historii i uwarunkowaniach kulturowych obu krajów. W niniejszym artykule autorka pragnie zaprezentować turecką politykę softpower w stosunku do Bośni i Hercegowiny od 2014 roku. Główną tezę artykułu jest stwierdzenie, że Turcja od kilku lat wykorzystuje „miękkie” narzędzia w polityce zagranicznej w stosunku do wspomnianego kraju bałkańskiego.

Marta Woźniak-Bobińska

Uniwersytet Łódzki

Diaspora asyryjsko-aramejska w Szwecji i jej powiązania transnarodowe

Wywodzący się z Turcji, Iraku, Syrii oraz Libanu Asyryjczycy/Aramejczycy trafili do Szwecji w końcu lat 60. XX wieku. Obecnie ich diaspora w tym kraju liczy około 150 tysięcy i często podawana jest jako przykład bardzo dobrze zintegrowanej grupy. Zatopieni w szwedzkiej rzeczywistości i codzienności Asyryjczycy/Aramejczycy nie zapominają jednak o swoich bliskowschodnich ojczyznach. Ich transnarodowe zaangażowanie jest wyraźnie większe po roku 2000. Od początku XXI wieku odżywa bowiem mit powrotu do ojczyzny, którą jedni nazywają Asyrią, inni Aram Nahrin, dla jeszcze innych jest to Tur Abdin w Turcji, Rożawa w Syrii, Równina Niniwy w Iraku. Dla większości powrót stanowi piękne, acz oderwane od rzeczywistości marzenie; jedynie dla małej grupy to realna opcja. W Szwecji mają swoje siedziby zarówno Potrzeba Działania (A Demand For Action, ADFA), jak i Asyryjczycy bez Granic (Assyrians Without Borders, AWB) – dwie organizacje bardzo aktywne, jeśli chodzi o pomaganie Asyryjczykom/Aramejczykom żyjącym na Bliskim Wschodzie. Celem referatu jest przybliżenie transnarodowych aktywności szwedzkich Asyryjczyków/Aramejczyków przebadanych w ramach europejskiego projektu „Defining and Identifying Middle Eastern Christian Communities in Europe” (DIMECCE/HERA).

Bogusław R. Zagórski

Uniwersytet Warszawski

Raj utracony... – zmitologizowane wspomnienie Al-Andalusu, krainy wspaniałości, a jej rzeczywisty obraz dzisiejszy: toponomastyka arabskich atlasów geograficznych

Al-Andalus, Półwysep Iberyjski pod panowaniem muzułmańskim, pozostaje do dziś we wspomnieniach jako symbol najwyższego rozkwitu kultury arabsko-muzułmańskiej, zniszczonej przez rekonkwistę. Grenada, Alhambra, Kordowa, Sewilla, Toledo – są hasłami wzbudzającymi głęboki sentyment. Niniejsze wystąpienie pragnie wykazać, w jakim stopniu arabskie nazewnictwo geograficzne, występujące we współczesnych publikacjach dydaktycznych, arabskich atlasach geograficznych, nawiązuje do rzeczywistego nazewnictwa arabskiego z czasów historycznych i w jakim stopniu te dwa światy opisane dają się razem powiązać.